

Magashegyi észlelőtábor Bulgáriában

Az idén világszerte megrendezésre kerülő Aquarida-táborokat nagy hírverés kísérte a szerveződé IMO hatására. A Nemzetközi Meteoros Szervezet által összefogott program keretében a franciaországi Lardierben, a nyugati észlelők által nagyon kedvelt Alpok délnyugati nyúlványai között gyűlt össze nagyobb megfigyelőgárda. Keletnémet amatőrtársaink földrajzi és politikai okokból Dél-Bulgáriában próbálták kihasználni az idei kedvező alkalmat. Hazai észlelőink elég későn értesültek a szerveződé kampányokról, így nem volt mód a táborokba való kiutazásra. Nekem az eredetileg nyaralásnak induló bulgáriai út tette lehetővé az NDK-sokkal való találkozást.

A helyszín Bulgária legmagasabb területe, a Rodope, melynek csúcsai jóval 2000 m fölé emelkednek, s elég hányada átnyúlik Görögországba. Ezen hegységben található az ország legnagyobb obszervatóriuma, a Rozsen Nemzeti Obszervatórium, mintegy 2000 m-es magasságban. Nevét a legközelebbi — jókora túlzással — falunak titulált szállodáról kapta, amelytől 6 km-re fekszik. Ez mintegy másfél-két órás utazást jelent a Plovdivból érkező szmoljani busszal. A főúttól egy elég jó minőségű aszfaltút vezet egészen a bejáratig.

Mindezek tudatában indultunk el hárman a tengerpartról a tábort meglátogatni. Ekkor még jókora adag optimizmusunk volt, de már az első szakaszban akadtak nehézségeink, nem ismerve a bolgár mentalitást. A délután 5-kor induló szmoljani buszra egyszerűen nem akartak jegyet adni, hogy miért, ez ma is rejtély. Végül este fél 10-kor tudtunk elindulni Rozsen felé, de hozzá kell tenni, másfél órás késéssel. Így holtfáradtan és éhesen érkezünk a szállóhoz hajnali fél kettő körül, fogalmunk sem volt, merre tovább, és a hőmérséklet sem verte az eget. Éjszaka lévén jobbnak tűnt valahol az út szélén aludnunk, s csak reggel továbbindulni. Azért is, mert egy buszon utazó helybeli — az első bolgár, aki úgy-ahogy tudott angolul — azt állította, az obszervatórium legalább 20 km-re van. Szerencsére ez túlzás volt, bár reggel felébredve megláttuk az egyik kupolát a fenyők mögött — két hegygel odébb. Hátizsákjainkkal felkerekedve két óra alatt oda is értünk, habár a gyaloglás igen fárasztó volt a ritkább levegő és a nehéz csomagok miatt. Reménykedtünk, hogy mielőbb európai körülmények közé kerülünk, ami a mai Bulgáriában nagy szó. Sajnos elsőre csalódnunk kellett.

Beérkezve első dolgunk volt érdeklődni a német meteoros társaság holléte felől. Ezzel voltak az első problémáink, a kupolát őrző rendőr egy szót sem beszélt angolul. Nagy nehezen sikerült előkeríteni három helybeli csillagászt, akikkel meg tudtuk értetni magunkat, legalábbis elsőre azt hittük. Elirányítottak az obszervatórium szállodája felé, ahol nem volt egy lélek sem, mint később kiderült, az egész társaság aludt. A szálloda halljából a portás — aki szintén nem tudott angolul — egyszerűen kidobott bennünket, azzal, hogy ott nem pakolhatunk le. Mivel kezdett későre járni, dolgunkvégezetlenül visszaindultunk a faluba, hogy lent a szállodában vegyünk ki szobát.

Innen elküldtek bennünket azzal az indokkal, hogy csak bolgároknak és németeknek adnak szállást. A két legközelebbi település legalább 20 km-re

volt Rozsontól, de még csak jármű sem indult. Így ismét kénytelenek voltunk a hegyen éjszakázni, meglehetősen hideg és kényelmetlen körülmények között. A környezet viszont csodálatos volt, ameddig csak elláttunk, sűrű, teljesen érintetlen fenyőerdő. A szálloda mellől át lehetett látni Görögországba, a határ közel volt, alig 20–30 km-re. A hegytető tele volt beszakadt barlangnyílásokkal és víznyelőkkel, széttört cseppkődarabok hevertek mindenfelé. Egy kis víznyelőben vertük föl a sátrat, és konzervjeink már nem lévén, szerzett krumpliból főztünk levest, só nélkül.

Másnap csomagok nélkül újra felballagtunk az obszervatóriumhoz. Megtaláltuk végre a németek szobáit, de éppen valamerre túráztak. Nem volt más tenni, üzenetet hagytunk, amely egyben segélykérés is volt — az előző nap kifocamítottam a bal bokámat. Mivel már a második nap nem ettünk rendszeren, este elgyalogoltunk vacsorázni a szállodába. Okulva az előzőkből azt állítottuk magunkról, hogy angolok vagyunk, így sikerült elérni az előzékeny kiszolgálást... A szállodában később összetalálkoztunk a táborozókkal, így este végleg felköltözhattünk az obszervatóriumba. Közben az ég is kiderült, úgyhogy a többiek már észlelés közben találtak. A körülményekben nem kellett csalódnunk, a szállás semmilyen komfortot nem nélkülözött.

A további két nap beszélgetéssel és észleléssel telt el. Szóba kerültek különböző, meteorozással kapcsolatos témák, valamint az IM40 szervezése, hiszen a szervezett megválasztott elnöke, Jürgen Rendtel és más szakióvezetők a helyszínen voltak. Sok szakmai kérdést megtárgyaltunk, összehasonlítottuk vizuális és fotós észlelési módszereinket. Megegyeztünk programok, kimért fotók cseréjében. Volt szerencsém közelebről látni egy szovjet optikájú all-sky kamerát. A lemezre dolgozó szerkezet fel van szorítva belső forgószektorral, s ára mindössze 500 rubel! Kaptam ajándékba jópár, a tavalyi Perseidák alatt vele készült fotót.

A német vizuális módszer abban tér el az itthon megszokottól, hogy elsődleges célja az aktivitás vizsgálata, s nem a radiáns szerkezetéé. Ennek okáért ők nem is rajzolják térképre a meteorokat, csak adataikat jegyzik föl. Mindernek persze csak akkor van értelme, ha egy meteorról még az ég alatt eldöntik, milyen rajnak a tagja. Ehhez figyelembe veszik a meteor irányát és látszó szögsebességét. Ezt közvetlenül becslik fok/s-ban. Csak az Aquarida-program céljaira rajzolták a meteorokat térképre, ezek közül is csak a rajtagokat. A felhasznált térképek léptéke jóval nagyobb a mieinknél.

Pár szót a Rozsen Nemzeti Obszervatóriumról. Főműszere egy 2 m átmérőjű Schmidt-Cassegrain távcső, amely a jénai Zeiss gyárából került ki. A másik két kupolában egy 80 és egy 60 centis műszer ven felállítva. Sajnos a hely földrajzi koordinátái nem ismertek, titkosak! Nekünk nem volt szerencsénk, kifogtuk a legrosszabb időt, s csak egy éjszakát tudtunk végigészlelni. Ez a többiek állítása szerint egy közepesnek mondható ég volt, de a vizuális határfényesség elérte a 7,1-et! Az egyik helybeli csillagász állítása szerint 10 éve nem volt ilyen rossz nyár. Ezt, azt hiszem, mi is igazolhatjuk!

FODOR FERENC